ROBERT KAUK

Pavlinski samostan u Lepoglavi

PAVLINSKI SAMOSTAN U LEPOGLAVI

Napisao Robert Kauk, duhovnik Kaznenog zavoda, 1. listopada 1894.

UVOD:

Red Pavlina naime redovnika, koji su u zabitnim i od svagdanje svjetovne buke prostim mjestima, uz obavljanje molitve i drugih krijepostnih djela strogo životarili, imao je svoj početak u Ugarskoj.

Nisu to bili ljudi prosti, koji su se uklanjali poslu kao što mnogi krivo misle, nego su to bili ljudi naobraženi, pobožni, pače i na više časti uz vlastiti red uzvišeni, koji vazda imajuć na umu one Kristove riječi, što koristi čovjeku, ako sav svijet zadobije, a na svojoj duši štetu trpi, odlučiše jedino Bogu služiti, te tako sigurnije spas vječiti postići.

Nekoji povjesničari tvrde: da je Eusebije, ostrogonski arcibiskup, odrekavši se uzvišene časti, počeo pustinjački život provadati, te tako prvi temelj ovome životu u Ugarskoj postavio.

Ali kao što svako dobro i plemenito djelo s vremenom se donekle na gore izvrgne, tako i život pustinjački tečajem vremena bijaše dosta rasklimam, raspušten, pače na stramputice prenešen. Stoga je već 1215 Bartol Pečujski biskup svojim možnim uplivom, raztrkane i razuzdane pustinjake sakupio u jednu zadrugu, te im jedno obitavalište nedaleko Pečuja u Patačů uzdigao i regula - pravila života propisao, pored kojih živjeti i službu Božju obavljati imaju. Pošto je pak njihov život imao mnogo naličiti onomu svetoga Pavla prvoga pustinjaka, stoga bijahu nazvani Pavlini. Zadrugu ili zajednicu Pavlina najprije su potvrdili neki ugarski biskupi, kasnije papa Klement V. god. 1307, a zatim papa Ivan XII. god. 1319.

Tečajem vremena sve se više širio red Pavlina po Ugarskoj, zato su nekoji pape osobitu pozornost na isti obraćali i za upravu života propisali regulu sv. Augustina, premda su ime Pavlina i na dalje uzdržali najviše zato, da isti red ne bude pomješan sa redom Augustinaca.

Red Paulina brzo se rasprostranio po Hrvatskoj.

Spočetka bijaše spojen sa austrijskom i ugarskom redodržavom; kasnije se samsotani u Hrvatskoj odcijepili, te su pod upravom svoga generala obstojali.

Četrnaest Paulinskih samostana bilo je u Hrvatskoj, od kojih pogledom na dobu utemeljenja četvrti po redu bijaše Lepoglava.

Ovoga kroz više stoljeća glasovitoga samostana, a danas opće poznate kaznione, sve koje sam mogao skupio sam historijske podatke, te ih ovim na svijetlo iznašam.

SAMOSTANI PAVLINA U HRVATSKOJ

Prvi najstariji samostan bijaše utemeljen Kolomanom vojvodom Dalmacije, Hrvatske i Slavonije god. 1244 u Dubici. Drugi samostan je utemeljen u Remetama /Eremus/ po kaptolu Zagrebačkom oko 1247. Ova se godina utisnuta na jednom starom pečatu nalazi: Sigillum ~~xxxxxx~~ Remetensis 1247. Ovo bijaše veliki i glasoviti samostan.

Treći samostan ležaše kraj Čakovca, do tisuću koraka od grada udaljen, nosio je naziv samostana sv. Jelene više Čakovca.

Prvi utemeljitelj ovoga samostana bijaše vojvoda sedmigradski, imenom Stjepan oko 1376. Veliki dobročinitelji bili su kasnije Herman celjski, ban trijednice i Fridrik grof Lamberg, magister kraljevske kurije.

Četvrti samostan bio je Lepoglavski.

Peti samostan je Kamensko. Bio je utemeljen Katarinom de Metlika, ostavljenom udovom grofa Stjepana Modruškoga. Ležao je na obali

Kupe,te je imao posjede s jedne i s druge strane.

Šesti samostan bijaše sv.Petra na gori Slat.Gora Petrova ili slatka gora bijaše prozvana gora ispod grada Barilovića.

Samostan dakle slatka gora ili Petrova Gora zbog crkve sv.Petra utemeljen je po nekom fratru Paulinu imenom Gerda ili Gerardo,koji je prekupio posjed "Dol" za samostan 1504 godine.

Sedmi samostan je svetički.Leži mjesto Svetica jedva tri sata udaljeno od Karlovca.Utemeljen bijaše g.1627.

Nad starim gradom Ozljem,vlastništvom grofova Zrinjskih,uzdiže se vrhunac,koji sve druge nadkriljuje.Ovdje su bile tri kapele,jedna za drugom uzdignute i od glagoljaša posjednute.Prva bijaše posvećena časti bl.Djevice Marije,čudotvorne goppe;druga sv.Margaret djevice i mučenice.

Ova se gora od prastarih vremena nazivala "Smolski" vrh,a kasnije po uzidanih kapela,Gora svetica.

Petar Domitrović zagrebački biskup i ujedno skrbnik Nikole i Petra sinova grofa Đure Zrinjskoga,otpustio je glagoljaše,a mjesto i kapele poklonio je Paulinima,godine gore spomenute,ujedno sa susjednim posjedima.

Osmi samostan je Uliminski ležeći preko rijeke Sutle u Štajerskoj i spadao je na hrvatsku redodržavu.Utemeljio ga je Ivan Zakmardi de Diankovec,Kraljevina Hrvatske i Slavonije protonotar,godine 1664.

Svoj urešeni grad na uglima sa četiri kule dao je prirediti za samostan i veliku crkvu posvećenu zagrebačkim biskupom Aleksandrom Mikulićem 1688 redu Paulina je darovao.Deveti samostan je Križevački. Utemeljio ga je isti Ivan Žakmardi.Bio je čovjek bogat,ugledan i u velikoj časti,ali bez odvjetka.Posao utemeljenja križevačkog samostana,potpisan je među utemeljitelja i starešina reda 27.kolovoza 1665.

Deseti samostan Strezki.Ovo mjesto više ne postoji stoga bi suvišno bilo istraživati mjesto Streza,gdje je nekada samostan utemeljen bio.Zvao se je isti u staro doba "Svih svetih".

Početkom prošloga stoljeća,stajala je na istom mjestu gdje bijaše starodrevni samostan pravoslavna crkva nazvana "Balin klošter" umjesto Paulin-klošter.

Od Križevaca udaljeno je ovo mjesto oko četiri ure ili do pol ure od župe sv.magdalene u Kapeli.

Bio je samostan utemeljen Ivanom Benešev de Nezde kastelanom de Feherko /Bijeli kamen/ god.1373,imao je samostan velike posjede,dočim je odmah sam utemeljitelj darovao komad zemljišta,do tri stotine jutara.

Jedanaesti je samostan bio u Gariću.Utemeljen je po nekom magistru Tiburciju godine 1295.

U starim spisima naziva se "de monte Garich i prope Garich" i opet "de montibus in Garich".Ležao je u križevačkoj Županiji,a kotaru Gerešence tako se i u povelji Kralja naziva.

Još su se i prošloga stoljeća ruševine vidjele te je godine 1571.još od Paulina nastanjen bio,kao što ljetopisac reda spominje.

Utemeljitelj predao je cijeli svoj posjed Stupnu s istočne strane,kako ga riječica Stupna dijeli.

Dvanaesti samostan bio je"dobra kuća" utemeljio ga je Benedikto Nelepecz de dobra kuća 1412.

Ova je pred Čazmenskim kaptolom u spisima položio,koje će posjede novome samostanu podijeliti.

Među drugima koji su ovom samostanu nešto poklonili bijaše i Matko Talovac ban,koji je god.1439 svoju vilu Pesianez,pripadajuću szent-Peteru darovao.

Ovaj poklon potvrdio je Nikola de Wilak /Iločki/ kao vojvoda sedmigradski i ban Mačve 1444.

Trinaesti samostan bijaše de Bakva ili Bukva a pravni je Donja Bukva.Razvaline ovoga samostana dosta su se dugo vijale odnosno vidjale,kao u sredini između Virovitice i sv.Gjurgja /Đurđevca/.

Bio je utemeljen godine 1301. po kojemu bogatašu Salamonu, a potvrđen Karlom I. 1329 godine.
Između ostalih koji su tečajem više stoljeća ovoga samostana posjede darivali, nalazi se Nikola Iločki, da je 1451. posjed Oslatinec nazvan, za uvijek kao milostinju poklonio.
Četrnaesti samostan je Varaždinski podignutom redu Isusovaca. 1773 godine dobili su ovaj samostan oci Paulini te su ga ujedno sa svim drugim izdržali, do vremena ukinuća svojega reda.
Osim ovdje nabrojenih samostana, bilo je još i više drugih koji su na Istarsku redodržavu spadali, a među ovima bijahu također: Cirkvenički, Senjski, Novi zatim Beška i Gvozd više Modruša sv. Ivan de Lika i Slunjski.

I. O D S J E K - L E P O G L A V A

Jedno od nastarijih i najpoznatijih mjesta u Hrvatskoj je Lepoglava.
Zaista, velike je istorijske znamenitosti Lepoglava. Ove velike znamenistoti još su i danas jasni dokazi vidjaju te su živi svjedoci negdašnjega sjaja i blagostanja.
Nije moguće o Lepoglavi pisati, a ne taknuti se starodrevnog samostana otaca Paulina, dočim je samo i jedino ovaj samostan Lepoglavu sačinjavao.
Ova lijepa i velika zgrada, danas kaznionа, sa svojom veličanstvenom crkvom bila je tečajem puna četiri stoljeća stožerom prosvjete, u ćudorednom, znanstvenom, narodnom društvenom i gospodarstvenom pravcu.
Ne samo bližnja okolica, nego i udaljena mjesta i cijele pokrajine rado su bacale svoj pogled na Lepoglavu, gdje su u istoj kao na bistrom izvoru crpili snagu moralnoga i materijalnoga života.
Stari glasoviti učenjak Seneka je rekao "magnae artis est, totum coclusi esse in unum".
Na veliku umjetnost spada sve u jedno skupiti. Mu čini mi se, da su oci Paulini ovu umjetnost veoma dobro razumjeli, dočim su sve što spada na svetost i krijeposten život, na znanosti crkvene i svjetovne, na umjetnost i umijeće pod jedan samostanski krov skupili.
Posjed na kojem Lepoglava leži bio je u srednjem vijeku vlastništvo plemenite i odlične porodice Bebek ili Bubek.
Ova je porodica bila razgradjena po gornjoj Ugarskoj i Hrvatskoj i bila je na glasu zbog svojih planova koji su u objema kraljevinama najuzvišenije časti obnašali i bogata imanja uživali.
Loza Bubeka živječih u Ugarskoj još je i puno kasnije obstojala, dočim je ovih u Hrvatskoj sa Ivanom sinom Stjepana i Margarete izumrla. Emerik Bubek, ban Dalmacije i Hrvatske zatim kapetan cijele Rusije i grof de Saroš kasnije sudac kraljevske kurije a najpak vojvoda sedmigradski po smrti svoje supruge stupio je u red križara sv. Ivana Jerusolimanskoga, te je izbran priorom Vrane i grofom Dubičkim.
Svim ovim velikim i uzvišenim častima, prijepio je ružnu mrlju dočim je prešao sa nekojima Hrvatskim velikašima i banom Slavonskim Ivanom Horvatom na stranu Vladislava Draškoga sina Karlova, protiv Sigismunda III. Ugarskoga kralja.
Ovaj dogadjaj bolnim srcem opisuje kralj Sigismund u povelji izdanoj Ivanu de Maroth /Moroviću/ banu Mačve, te naziva Emerika Bubeka kolovodjom urotnika. Nadalje spominje kralj da je Emerik vjernog njegovog pouzdanika i bana Dalmacije, Hrvatske i Slavonije Pavla Bisena / Beseneyey / de Eszedege prevarom uhvatio. Na što je Ivan Morović ban Mačve pod zastavu skupio svoje ljude, te nasilno udario na Bubeka i njegove pristaše i sretno ih protjerao u Bosnu, gdje su od kralja Dabiše zaštićeni bili.
Tako je cijelokupno, na kojem je Lepoglava spadala, imanje Emerika Bubeka, na državu bilo preneseno.

Godine 1403 primio je doduše kralj Sigismund Emerika u milost,ali ovaj nije više stranu Vladislava napustio,nego je,kao što se snova nakon dvije godine kralj tuži,u prijašnjoj uroti tvrdokorno ustrajao.

Nekoji stariji spisatelji pričaju da mjesto na kojem Lepoglava leži,svoje ime nosi od samih redovnika Paulina,koji su kroz bijele duge haljine odjeveni bili,te se vidjele glave sa bijelim bradama.

Drugi opet misle da Lepoglava nosi svoje ime od stare tvrdje koja bijaše na visokoj gori uzidana,gdje se još i danas neznatni ostatci nalaze,kraj crkve sv.Ivana "Gorica " nazvana.

Ova se gorica uzdiže u sredini ravnice i naliči lepoj glavi.

PRVI UTEMELJITELJI LEPOGLAVSKE CRKVE I SAMOSTANA

Istorijske je činjenica da je Herman II.grof Celjski i tast kralja Sigismunda III.na poklon dobio posjede Emerika Bubeka i još nekoje druge koji se raspostiranu od Koprivnice zatim cijelim Zagorjem,pa do Štajerske granice.

Stoga Ratta na strani 69 i kućni ljetopis samostana Lepoglavskoga,naziva ju porodicu grofova Celjskih gospodarima vlastnicima gradova,tvrdja i mjesta napomenute pokrajine.

Dakle Herman II.grof Celjski možda da zadužbom ugodi Bogu i privuče pobožnim životom Paulina,utemeljio je za iste na ovom već prirodnom i položajem svojim za pustinjački život veoma prikladnom mjestu,lijep jednostavan i srednje veličine samostan oko godine 1400.

Pridružio je takodjer i crkvu koja bijaše časti blažene Djevice Marije posvećena,te je nosila ime Gospe uznešene na nebo.

Uzidanu crkvu dao je utemeljiti po zagrebačkom biskupu a drugu nedjelju iza Miholja oko 1416,svečanim načinom posvetiti,a uspomena ovog prvog posvećenja još se i danas kao crkveni god slavi.

Za primjerno uzdržavanje podijelio je utemeljitelj ocima Paulina nekoje posjede,na ime Lepoglavu,Sestrunec,Budin,Purgu,sv. Gjurgja sa kapelom istog mučenika,Bulišinec,Očuru i Gredu,nadalje preko planine darovao je im je Veternicu sa zaselcima,Krepičevci,i Kuzminci,ove uz privolju soga sina Frederika.

Naslov ili naziv koji je spočetka Lepoglavska crkva nosila bio je tečajem vremena izmenjen te se obapraznila velika Gospa i Začeće slavila.

Ponova posvećena je nova-današnja crkvica sa velikim žrtvenikom po biskupu Benediktu Vikoviću 1637 uz zaštitu bl.djevice Marije neoskrvnjene začete,te se i ovaj praznik još i danas kao crkveni xxxxx god slavi.

Bio je Herman II.takodjer i ban Dalmacije Hrvatske i Slavonije,što biva jasno iz povelje kralja Sigismunda izdane za Garički samostan otaca Paulina.Bôi je ujedno i tast kralja Sigismunda,koji je po smrti svoje xxxxxxxxxxxxprve supruge Marije kraljice,kćeri Ludovika Ugarskoga kralja,deset godina kao udovac sproveo zatim na drugu ženidbu sa Barbarom Hermanovom prešao.

Trostruki oblik nose grbovi grofova Celjskih.

Prvi se nalazio na jednom starom kaležu na donjoj strani, te predstavlja,prazno polje sa jednom zvijezdom.

Drugi oblik predstavlja bijelo polje sa tri zvijezde.Ovaj se oblik nalazi na tavanici zida u sanktuariumu.

Treći oblik koji se na drugom svodu sanktuarija nalazi, razdijeljen je četvero.Odozgo na desnoj strani tri su zvijezde s lijeve dvije rijeke.U donjoj strani s desna opet dvije rijeke,a s lijeva dvije zvijezde.Nad grbom su dvije kule,na jednoj desnoj vije se jednokrilna,a na lijevoj dvokrilna perjanica.

Herman II.utemeljio je samostan drugi u Peterijancu u Kranjskoj za Kartuzijance kao što Valvazor svjedoči.

Sazidao je napokon i u Celju samostan gdje je takodjer po preminuću ukopan. U životu je još godine 1435 bio, jer se pod šestim dekretom izdanim iste godine Sigismundom kraljem podpisan čita; Hermanus Ciliae Comes, Banus Slavoniae, socer Regis. Preminuo je iste godine 13 listopada u Požunu.

DALNJI UDES CRKVE I SAMOSTANA U LEPOGLAVI

Prvoga stoljeća obstojanja crkve i samostana u Lepoglavi veoma se malo znade, što se isterijskim podacima zajamčiti može.

Friderik grof Celjski sin Hermana utemeljitelja darovao je neke posjede u okolici, samostanu.

Njegov sin Ulrik, ponovno je potvrdio posjede njegovim djedom i ocem darovane. Ovaj je takodje uslijed ugovora sa Paulinima, imanje "Berdha" uzeo, a njima Grgurovec podao.

Kralj Matija bio je takodjer veliki dobročinitelj Lepoglavskih otaca, što se jasno razabire iz povlastica samostanu blagohotno podijeljenih.

Pod konac kraljevanja pomenutoga kralja Matije Krvina, ili odmah iza njegove smrti, nadošle su turske čete čak do Lepoglave, te su samostan i crkvu prvo oplenili, a zatim ognjem uništili.

Godina požara ne može se izvjesno znati dočim su svi spisi istom prilikom nestali, a kasnije su braća više slučaj požara žalili, nego da bi im na pameti bilo, ovaj užasan dogadjaj zabilježiti.

Nu svakako se može kao razdoblje vremena ovoga požara uzeti godina 1480- 1491. Pater Gycesy tvrdi da je na dan sv. Bartola samostan sa crkvom poražen bio, i to baš godine 1481. Ljetopisac Paulinskog reda s njime suglasno zasvjedočuje, ali ove su tvrdnje netemeljne, nigdje se ne čita da je gornja Hrvatska u rečeno vrijeme od Turaka pljačkanja bila, nego je slijedećih godina Slavonija i Hrvatska teško od Turaka sazbijana, osobito oko 1491 godine bio je Modruš kako Bonfin svjedoči, posve poražen i razoren. I tako razrušeni Lepoglavski samostan opet je u koliko su okolnosti dopustile, po braći rukovodstvom predstojnika oca Gjure popravljen.

Po smrti kralja Matije, bijaše ih više koji su htjeli na kraljevsko prijestolje zasjesti. Naime: Maksimilijan Austrijski, Vladislav Cevski i Ivan vojvoda Korvin naravni sin kralja Matije.

Svaki je od ovih tražio za sebe što veću stranku jer ugarsko prijestolje bilo je tada na prodaju izloženo.

Po pravu imao je Ivan Korvin svoga oca na prijestolju naslijediti, ali ostavljena udova Beatrica iza smrti svoga muža Matije, znala je nekoje velikaše, a na čelu im Tomu Bakača Ostrogonskoga prabiskupa za sebe pridobiti tako, da su ju kraljicom priznali.

Beatrica je savjetovala velikašima, da joj takvoga čovjeka za upravitelja kraljevstva pridruže, s kojim bi mogla u novi brak stupiti, te tako svoje udovičko stanje polakšati.

Mehkoputna žena predstavila je svoju udadbu općoj dobrti svojih kraljevina i prijestolju Ivana Korvina. Mnogi od ugarskih velikaša, a napose svi Hrvatski velikaši, može sa bogatim Lovrom Iločkim, vojvodom srijemskim pridružiše se Ivanu Korvinu. U ovom kolu bijahu i biskupi zagrebački i pečujski.

Stranka kraljice Beatrice pobijedila je, kraljem ugarskim bijaše izabran Vladislav kralj češki rodom Poljak. Bio je mlad neoženjen te je tako želji kraljičinoj bar donekle udovoljeno. Ivan Korvin bude prisiljen grad Budim i kraljevsku palaču ostaviti.

Putujući u Hrvatsku sa svojom bogatom baštinom, navališe na njega protivnimi, pomoću crne straže, koju bijaše njegov pokojni otac uredio, sastojeće se iz Nijemaca i Čeha, te ga dobro oploniše oko stolnoga Biograda.

Ugarski se velikaši pobojaše da im se zbog ove kukavštine

Hrvati ne bi osvetili,poslaše svoje poklisare k Ivanu te ga kralj Vladislav u prijateljstvo primi uz velike povlastice,kojima potvrdio bijaše sve posjede i gradove ostavljene mu pokojnim ocem kraljem Matijom.Ujedno se izmiriše s kraljem još i nekoji hrvatski velikaši,izim Lovre Iločkoga,vojvode srijemskoga.

Prilikom krunidbe Vladislava,sam je Korvin kraljevsku krunu na jastučiću pred kraljem nosio.

Kralj Vladislav da si posve obveže Korvina,predao mu je Hrvatsku sa združenim kraljevinama da upravlja kraljevskom vlasti.

Ivan Korvin vladao je Trojednicom brižljivo i razborito.

Na svom putovanju Hrvatskom pohodio je Lepoglavu.

Ugledav zapušteni samostan i crkvu poslije požara dao je velikim troškom iznova uzdignuti tako,da su Lepoglavski samostan i crkva u njemu drugoga utemeljitelja i dobrotvornog popravitelja dobili.Obnova zadnjih godina petnaestoga stoljeća dovršena je.

Stari spomenici naglašuju,da je prva crkva grofom Hermanom Celjskim uzidana,samo jedan žrtvenik imala te je željeznom prigradom od nutarnje ladje razdijeljena bila za udobnije obavljanje službe božje.

Bila je crkvica dosta malena,te je više velikoj kapeli naličila.Ova je iz temelja porušena,te na isto mjesto sadašnja veličanstvena crkva sa svojim jakim i visokim zidovima uzdignuta tako,da je još i danas fini i divni spomenik velike darežljivosti svoga dobroga patrona Ivana Korvina.

Da pako oci Paulini protiv neprijateljskim navalama sigurniji biti mogu,dao je jakim zidom crkcu i samostan okružiti te na svakom uglu visokom kulom učvrstiti.Duboki opkopi bili su oko cijele zgrade obvučeni,koji su u vrijeme potrebe vodom se na brzo napunili.

Kasnije dao je Ivan Korvin iz velike ljubavi prema svom pokojnom ocu kralju Matiji u Lepoglavskoj crkvi svečani sprovod održati,te je istom prigodom skupocijenih i umjetno vezenih crkvenih oprava i stvari poklonio.

Najpak želio je isam tamo biti po smrti ukopan,što bijaše i učinjeno.

Spomenik kamen Ivana Korvina predstavlja njegovu osobu u veličini sa oklopom,zastavom i oštrim oružjem.Na podnožju se nalazi gavran,držeć u kljunu prsten.Istom prilikom postavljena su na zid dva grba,s desne i lijeve strane.

Ovješen je tada i barjak bio ob desnu stranu na dugačku motku učvršćenim jakim željezom.Na vrhu motke bila je velika srebrena i dobro pozlaćena kruglja učvršćena.Ova je kasnije za druge stvari preinačena dočim se barjak dugim vremenom uništio.

U nadgrobni kamen bili su ovi redci utisnuti:

Haec tenet arcta ducem tumba Joannem
Mathiae,qui strips inclita,Regis erat
Strenuus hic,armis,partaque Mandorffia
Plurima post victor diem clausit extremum.
Anno Christi terQuigentesimo quarto die
Octobris 12 Joannes de Gyula fieri fecit.

Smisao je u hrvatskom jeziku:

Ovaj uzani grob čuva ostatke Ivana sina Matije kraljevske porodice.Odvažan na oružju i mnogih bitka pobjeditelj.Dokončao je zadnji dio života svoga dana 1504 listopada 12.Ivan od grada Gyila /danas Bekes+Gyula/ dao je ovaj spomenik uzdignuti.

Poslije Korvinove smrti,kasnije za nekoliko mjeseci umro je njegov sin Kristofor.Obojica su pred velikim žrtvenikom ukopani. Preminuo je mladi vojvoda Kristofor 14 ožujka 1505 i ovomu su oci Paulini nadgrobni spomenik s nadpisom podignuli.

Grb Ivana Korvina na dvije je polovice razdijeljen.

S gora je narešen vojvodskom krunom,s desne strane je grb Hrvatske kraljevine,koji je kraljevskom vlasti upravljao,s lijeve

strane sjedi gavran na grančici, te drži u kljunu prsten urešen draguljem.

Oblik grba grofova Frankopanskih, iz koje porodice bijaše Beatrica, supruga Ivana Korvina ovaj je:

Nad grbom uzdiže se krunasta perjanica. U grbu su dva lava okrunjena, uzdignutim glavama gledaju si lica u lica i drže prednjim nogama krunu. Niže su u dva reda četiri hljeba poredana, a najniže je zvijezda.

Po smrti svoga muža i sina, ostavljena udova Beatrica slijedeći vjerno primjer svoga supruga, podijelila je za stalno uživanje dvadesetorici braće Paulina nova selišta i posjede. Tako preko planine ova sela: Veliki Bratilovec, Krastenic, Dvorac, Zabrežje i Brezovec.

Od vlasništva grada Trakošćana predala im Kamenicu.

Ovaj posjed naime Kamenicu, izgubili su iza života darovateljičina. Uslijed kraljevskog poklona prenešen je Trakošćan na plemenitu porodicu de Gyula. Po izumrću ove prešao je iznova Trakošćan na plemenitu porodicu Drašković, koji još i danas ove posjede sa lijepim veličanstvenim Trakošćanskim gradom sretno uživaju. Dugotrajna parnica se zametnula zbog rečenog posjeda, izmedju Paulinskog samostana i porodice grofova Drašković.

Napokon je pravorijekom banskog stola 1730 godine dovršena, te su grofovi Draškovići u posjedu ostali.

Poklonu učinjenom ocima Paulinima iz napomenutih dobara, privezala je Beatrica ovaj uvjet, da svaki dan imadu odslužiti svetu misu pjevanu misu, na njezinu i njezine obitelji odluku.

Kasnije su u Lepoglavskoj crkvi, još i nekoji drugi pobožni žrtvenici uzdignuti: Žrtvenik bl. Djevice Marije suncem ogrnjene. Odmah je zatim na isti oltar ostavljena slika bl. Gospe Čenstohovske iz Poljske 1508.

Žrtvenik sv. Raspela uzdignut je 1501, žrtvenik sv. Pavla pustinjaka 1508, a žrtvenik sv. Ane 1533.

Svi su ovi žrtvenici s vremenom ljepše popravljeni, te su puni umiječa u pogledu rezbarije, malarije i pozlate. I sama je crkva naknadno u koliko kor danas mjesta zauzima produžena, naročito nastojem i troškom grofa Emerika Erdedija, čega radi nalazi se na glavnim crkvenim vratima obitelji Erdödyjeve. Dao je rečeni grof u tu svrhu petsto forinti. General reda Paulinskog otac Pavao Ivanović nabavio je za crkvu orgulje jedanaest registra velike ugodnog glasa i veoma ukusno izradjene.

SKUPOCIJENOSTI LEPOGLAVSKE SRKVE

Lepoglavska crkva imala je osim običnog crkvenog ruha i ostalih oprava u kojima se svagdanja služba božija obavljala i koja se u prostranoj sakristiji držala, još i drugih mnogih skupocjenih predmeta, sačuvanih u riznici nad sakristijom. Ova bijahu željeznim vratima i trostrukom ključanicom prowidena. Jedan ključ radi veće sigušnosti imao je predstojnik samostana, drugi njegov namjestnik i treći jedan od najstarijih svećenika.

U istoj riznici osim crkvenog, ležalo je ujedno i cijelog samostana blago. Ovdje ćemo nekoje skupocjenosti nabrojiti:

1. Plašt kralja Matije koji je njegova zaručnica izvezla. Ovaj je plašt sin Ivan Korin Lepoglavskoj crkvi oporukom ostavio, a po njegovom životu, supruka Beatrica crkvi je darovala. Plašt je velile vrijednosti bio, samo što se tečajem vremena dobrano otrcao. Jedino je prilikom tjelovske procesije nošen bio.

Onom prilikom kada je Ivan Korvin sprovod za svog pokojnog oca kralja Matiju u Lepoglavi obaviti dao, poklonijo je crkvi slijedeće predmete:

2. Kaleža urešena sa draguljima i prstenima.
3. Dva kaleža bez dragulja s pantima.

4.Četiri Casule /misno ruho/ izvezene sa skupim biserom.
5.Monstraciju veoma skupocjenu,te kadionicu srebrnu teško pozlaćenu.
6.Naglavaće zlatom i biserkom izvezene.
7.Veliku zdjelu sa koršovićem od srebra.
8.Srebrne kosturice za vino i vodu,dobro pozlaćene i srebrene svijećnjake.

Prva dva skupocjena kaleža bila su samo na velike praznike rabljena,te su bili već iz prijašnjih vremena.Druga dva kaleža,češće su rabljena.Kadionicu zbog težine samo su na veliko tijelovo rabili.

Kasnije po smrti svoga muža Ivana,darovala je Beatrica Lepoglavskoj crkvi ove predmete:

1.Dva kaleža biserom izradjena.
2.Dvije Casule biserjem izvezene.
3.Veliku srebrenu žneku u obliku križa izrađenu,u kojoj se znatna čestica svetog križa nahodila.
4.Kadionicu manju od srebra pozlaćenu.
5.Zdjelu srebrnu malu sa bokalićem i pozlaćenu.
6.Žlice makazice i čaše srebrne i pozlaćene.
7.Dala je također svojih skupocjenih oprema da se na paramente upotrijebe.

General reda Paulinskoga Stjepan Trnavić,da se sve ovo sačuva što je od velike vrijednosti,te što bi lako moglo Turcima u ruke pasti,za veći slučaj sigurnosti zapovijedio bijaše,da se iz donjih samostana sve ima prevesti u Lepoglavu na čuvanje.

Zbog česte i duge upotrebe crkvenih odijela,počeo se skupo biserje kruniti,što kada vidjeli oci Paulini,poskidali su biser,te sakupljen u jednom sudu sačuvali.

I zato se pripetilo,da su samostani u donjoj Hrvatskoj turskim bijesom porušeni bili te je sve ostalo Lepoglavskoj crkvi.

Da pako ove u velikoj mjeri skupocjenosti zaman ne leže pod namjesništvom oca Nikole Klančeca dogovoriše se braća da novo misno ruho dadu napraviti.

U tu svrhu nabavili su skupoga grimiza ali gdje da nađu za taj posao dobro uvježbanu radnicu.

I zbilja su ju čak u Požunu našli,ostavljenu udovu grofa Ivana Petheo.Ova je pune dvije godine na opravi radila te kada je posao sretno dovršila,prestala je živjeti i pokopana bijaše u Lepoglavskoj crkvi.

Posao je vanredne ljepote,umjetnosti i velike vrijednosti bio.Cijela oprava sastojala se iz jedne casule i dvije dalmatike.Casula je tako gusto izvedena bila orijentalnim biserom, u obliku ružica i drugoga cvijeća,da se grimiz,kao temeljna stvar nimalo vidjeti nije mogla.Neka bude ukratko rečeno:mnogo tisuća zrnja bilo je navezeno.

Dalmatike su također blistale sa biserja izmiješana zlatom.Uopće se držalo da ruho vrijedi do četrdeset hiljada forinti.

Oni koji su u Rimu prigodom tijelovske procesije razvijeni sjaj gledali,iskreno su priznali,da ovom ruhu tamo u ljepoti i vrijednosti slična vidjeli nijesu.

U ovom skupocijenom ruhu,služili su sv.misu samo na dan sv.Pavla prvoga pustinjaka osobito ako je po navadi na tu svečanost koji od višeklera došao da službu obavi.

Ova je oprava dogotovljena bila godine 1678.

Osim napomenutog skupocjenog ruha,bila je još jedna casula od tradora preestalim biserom ukusno i bogato izrađena za vrijeme predstojnika samostana Gašpara Malečića koji je ujedno i vice general reda bio.

Na skupocjenosti Lepoglavske spadala je također i infula, biskupa kapa,vanrednog lijepoga rada i velike vrijednosti.
Bila skroz biserom načičkana,pače i same i same ovjese, te grbom urešene Šimuna Bratulića generala reda i ujedno biskupa Zagrebačkog koji si je infulu dao napraviti.
Otac Pavao Ivanović u dva puta general reda,nabavio je šest velikih svijećnjaka za veliki žrtvenik godine 1668.Ktomu i veliki srebreni križ za 726 forinti.
Kasnije su još nabavljene i ove skupocjenosti:godine 1725 dva srebrena kipa,teška 12 funti,prvi sv.Pavla Pustinjaka i drugi sv.Augustina za 700 forinti te su u istima bili ostaci dotičnih svetaca,a nabavio je otac Ivan Kristolovec.
Godine 1728 dvije srebrene krune za sliku gospinu iz Censtohove,vrijedne 70 forinti nabavljene po fra Sigismundu Groth poljaku.
Godine 1733 grof Franjo Chukulini poklonio je crkvi lijep kip od srebra bl.djevice Marije,neoskvrnuto začete.
Napravljen je u Gradcu Štajerskom i vrijedan 700 forinti. Presvijetla gospođa Ana Sofija Ždirpšić poklonila je crkvenu opravu za misu.Lijepim poslom i srebrom izrađenu,zatim oltarnik za veliki žrtvenik.Nadalje haljinu za sliku gospe Lepoglavske i dva srebrena lonca za cvijeće.Imala je crkva dva ručna križa,velike umjetnosti.U jednom bijahu ostatci mučenika od rebra sv.Lovre mučenika.
Nadalje tijelo sv.Feliksa,ali pokršteno.To jest tijelo izvađeno iz podzemnica /katakomba/ rimskih ali se nije znalo da li je to tijelo koje od onih svetaca,koji su Martirologijumu /mučeništvoslovlju/ zapisanih,stoga je po našašću tijelu ime Feliks nadenuto.
Nabavljeno je u Rimu po ocu Ivanu Potthpergeru 1684,a u Lepoglavu donešeno 1685 svibnja.Zatražili oci paulini godine 1734 posebni "Officium dirinum" za ove ostatke,nu iz Rima dobili su odgovor da za svece rečenim načinom pronađene i pokrštene,ne daju se potrebni officium.
Još i danas leže ovi ostatci u veoma lijepo i bogato pozlaćenoj škrinji,koja je dosta zapuštena te u sakristiji gore na oltaru /ormaru/ spravljena.

KAPELE DOZIDANE LEPOGLAVSKOJ CRKVI

Godine 1673 uzdignuta je kapela žalosne gospe,inače i kapela umirujućih nazvana.Sazidana je troškom gdje Judite Balagović de Lapra. Na slici veoma umjetno izrađenoj drži žalosna majka na svojem krilu sina,snimitog sa križa.Nad kapelom je ovaj natpis:M.J.D.B. MDCL.XXIII.a to je: Magnifica Juditha Balagović 1673.
Godine 1702 uzdignuta je nova kapela po presvijetloj gospodi Sofiji Rosi a Gaizzug udovi grofa Sigitmunda Ratthay prozvana.Posvećena bijaše časti sv.Josipa hranitelja Hristova.Slike dakle ovoga sveca stoje na žrtveniku.
Ploča na oltaru ovješena pokazuje 1710 godinu što se pa ovako ima razumjeti: da je tek ove godine kapela posve dogotovljena i oltar sv.Josipa bio pozlaćen.
Oko Duhova godine 1705 započeo je iz temelja novu kapelu združenu sa Ratthayevim podizati veleugledni gospodin Ladislav Patašić de Zajezda Njegovom Veličanstva u gradu i okolici Križevcu podpukovnik,ujedno sa svojom suprugom Barbarom Vragović de Maruševac.Prije nego je kapela dovršena bila umro je Ladislav i baš iste godine 17.rujna.Stoga je nastojala ostavljena udova da se posao čim prije dovrši.Kapela je posvećena časti presvetoga Trojstva.Godine 1718 dala je grofica Marta Lambert rođena Patačić istu ukusno i umjetno "cellaturom" rezbarijom na zidu uresiti.

Godine 1692 podignuta je nova kapela Lauretanska po grofu Ivanu Draškoviću,koju premda,je iste godine umro,dovršila je njegova udova Magdalena rođena grofica Nadazdy.

Godine 1674 dana 26.srpnja posvećena je kapela sa žrtvenikom žalosne gospe,presvijetlim gospodinom Martinom Borkovićem Zagrebačkim biskupom.Godine 1706 dana 31.siječnja posvećene su tri kapele:Rattkajeva,sv.Josipa Patačićeva presvetog trojstva i laurentanska pl.porodice grofova Drašković ujedno sa žrtvenicima po presvijetlom gospodinu Martinu Brajakoviću biskupu Zagrebačkom.Ovo svjedočuju i ploče na dotične oltare ovješene.

Godine 1919 za vrijeme predstojništva oca Pavla Špoljarića uzdignuta je mala kapelica pred crkvenim vratima časti sv. Ivana Nepomuka.Danas postoji još menza oltara.To je predvorje sadanje crkve,drugi dio lijevo.

KAPELE IZVAN OGRADE SAMOSTANA ILI SPADAJUĆE NA ISTI

Kapela sv.Đurđa mučenika u selu Purga,samostanu prema zapadu utemeljena.Ova je kapela paulinima već sa njihovom prvom fundacijom godine 1400 data,utemeljiteljem Hermanom Celjskim ujedno sa pograničnim posjedima.

Ovo se jasno vidi iz poslanoga izvješća Ferdinandu de Signoribus Rimskom odvjetniku.Otuda slijedi da je ova kapela starija od crkve i samostana lepoglavskog.

Pošto je ova kapela starinom trošna bila na istom mjestu druga je nova iz temelja uzdignuta za vrijeme predstojnika samostana oca Karla Borera godine 1749 i slijedeće:

Ista je kapela napomenute godine veoma lijepo umjetno fresko u cijelosti izmaljana po bratu Lajku Ivanu Ranger a 18.listopada ocem Jerkom Tustićem provincijalom blagoslovljena.

Ova kapela još i danas postoji,a malariju je vrijedno da svatko vidi,ko do lijepe i umjetne malarije nešto drži.Jedino je šteta što je kapela dosta zapuštena te se zbog vlage mrlje po zidovima,kao i plesanj opaža,koju malariju uništuju.Druga je kapela sagrađena na glavici Gorica zvanoj leži prema istoku od samostana,te je posvećena sv.Ivanu krstitelju na čast.

I danas se još vide na Gorici neznatni ostatci negdašnje čvrsto zidane zgrade,bezdvojbeno kakve stare tvrđe,koja je kako je spočetka spomenuta,i ako moguće da je uslijed svog lijepog položaja dala ime i samoj lepoj glavi.

Kapela je 1612 uzdignuta ocem Ivanom Zaicom generala reda i posvećena bijaše sv.Ani na čast.

Malo kasnije posvetu je svečanu obavio Petar Domitrović biskup zagrebački.Vjerovatno je,da se ovo učinilo 1614 te je ovom prilikom kapela dobila naziv sv.Ivana Krstitelja koji je do danas uzdržan.

Toranj je godine 1734 dozidan.

Treća je kapela kao i ostale u Zagorju postoji u Veternici,te se zove kapela bl.Djevice Marije,ili svih svetih stoga se obično naziva i "svetinje".

Kapelu ujedno sa posjedima imao je samostan iz darežljivosti Beatrice Frankopanske udove Ivana Korvina od godine 1507.

Nezna se kada je prvi put uzdignuta kapela.Drugi put sagrađena je 1621 po generalu reda ocu Zaicu,koji je ujedno radi ugodnosti osamljenog i lijepog mjesta kapelici dozidao zgradu sa ložnicima za prebivanje i ostalim potrebitim prostorijama.

Kao što je general Zaic duže vremena ovdje u samoći ugodnoj prebivao,tako su kasnije i drugi oci na ovom mjestu zbog čistog i zdravog zraka obitavali.

Tko je pravi prijatelj prirode i lijepe okolice vrijedno je da se do Vedernice potrudi,zaista neće svoj trud požaliti.

Četvrta kapela je sv.Valentina,utemeljena na prostoru za uzdignute zgrade,ujedno sa zemljištem darovana od Beatrice godine 1507.Inače zove se kapela u Dvorcu.Nezna se kada je ova kapela prvi put uzdignuta.

Sastavitelj ljetopisa Lepoglavskog,pišući o godini 1667 tvrdi,da je već tada preko 150 godina postojala.Ali je morala i mnogo starija biti,jer se nalazi zabilježeno da je već 1511 po Krapinskom kastelanu oplijenjena bila.

Paulini su kapelicu obnovili 1641 pod namjesništvom oca Martina Borkovića.Godine pak 1744 iz temelja je nova uzdignuta i 20 rujna je kameniti kip Žalosne gospe sa Veterničke Gore,gdje je na subu postavljen bio,u kapelicu prenešen.

Peta kapelica sv.Donata nad Veternicom uzdignuta je troškom otaca Paulina godine 1728 k tomu privolom presvijetlog biskupa zagrebačkog.

ZVONIK LEPOGLAVSKE CRKVE

Kakvog oblika bijaše zvonik na crkvi Hermanom Celjskim uzdignuta nezna se.

Uz novu crkvu zidanu Ivanom Korvinom sazidan je također i nov toranj četverokutni iz tvrdog materijala,ali nije baš visok jer za ljeto 1640 nalazi se napesano:

Toranj crkve Lepoglavske povišen je .Nu kada je 1711 novo crkveno pročelje povišeno,tako da se visina tornja nije vidila,iste godine dao je otac Stjepan Demšić snova toranj za četiri hvata povisiti tako,da je sada već sam zid visinu od 22 hvata dostizao.Slijedeće pak godine 1712 veoma je lijepo izrađen, kupolom providen i bijelim jakim limom pokriven bio.

Ploče za uru sa svojim velikim kazaljkama,vide se,na sve četiri strane.Prozori nad satom uzvišeni,pružaju svakomu koji kroz njih gleda,najljepši izgled na okolicu,koja se odlikuje velikom razlikom predmeta.

U zvoniku je 5 zvona naredano,dočim je nekada samo tri bilo.Četvrto zvono 10 centi teško nabavio je gospodin Gabrijel Gothal de Gothalovec,peto od 1 cente težine dao je samostan priskrbiti.

Ovo najmanje zvono mnogo je više nad drugima uzvišeno te po mnijenju prostoga puka najviše doprinaša,da se kvarosni oblaci,vjetrom dotjerani od Štajerske,raspršе,te polja i usjevi pošteđeni ostanu.

OPIS OKOLICE LEPOGLAVSKE

Idući cestom iz Varaždina,pa prolazeći kroz Ivanec,gdje se nalazio dvor grofa Petheo dođe putnik do Lepoglavske međe,od kuda se netom prostirala široka šuma,iz koje su oci paulini,osim žirovine,još i druge koristi crpli:Naime:grede za potočare,građu za zgrade,duge i dna,te obručeve za bačve,kolje za vinograde i drva za ogrijev.Pošto se sva ova korist godinu na godinu pobirala,stoga bijaše šuma za oce pauline nepregledno blago.

Iza šume s desne strane kao i s lijeve prostiru se posjedi stanovnika,plodonosne njive,zelene livade,vinogradi,sela i zaseoci.Visoke gore sa svojim šumama obraslim vrhuncima,pozlaćenim sunčanim zrasima i debelim hladom,gdje se svakovrsna divljač skriva,osobito gode čovječjem oku.

Iz planinskih žila protiču česti potoci,koji se u dolini sakupljaju u veće potoke te lako tjeraju mlinska kolesa.

Lijepa priroda,da se čovjeku pokaže darežljivom,razdijelila gore u razne odsjeke.Tako biva da sa jedne strane premda tegotno,na drugu stranu gore,kroz tijesne surduke može se preći.

Tako idući iz sela Sestrunica kroz visočine,dođeš do Logora,grada grofova Keglevića.Sve što prema pol dnevu ležu,imanje je ove plemenite porodice,dočim je prema sjeveru ležeća strana, Lepoglavskih paulina posjed bio.Najviši vrhunac Kozjem prozvan, privezan je dvostrukoj glavci gorja,te prostirući se do Očure potoka Lepoglavi propada.

Kroz očursku dolinu vodi put u Zagorske strane i dosta je tegotan.Presjeca više puta potok,zatim uz izbočeno kamenje i pećina vodi u goru.Oci paulini svake su godine ovaj glavni prelaz zravnali popravljali,nu njihov je rad većinom bezuspješnim ostao,jer je nagla kiša i jaka bujica,slijevajući se sa dva protivno stojeća brijega,obično nasip i kamenje splavila.

Prema zapadu izdiže se visoka planina "Brdo" nazvana, koje podnožje vinogradima je nasađeno."Brdo" planina svoje ogranje na široko i daleko razprostire.

Cijelu Lepoglavsku dolinu prosijeca potok Bednja te stoga se obično veli da Lepoglava u Bednjanskoj dolini leži. Preko potoka Bednje uzdiže se lijepo i opsežno brdo Burga,ima dobre njive,te je dosta napućeno.Na podnožju Burge prema istoku ležao je na potoku Bednji samostanski mlin sastavljen na 6 kolesa,jedva do 100 koraka udaljen od samostana.

Odmah iza potoka nalazio se kamenolom,odkuda je mnogo kamena za prozore i vrata,te za podgrađivanje samostana i za druge potrebe vađeno.

Prema sjeveru leži zaselišta Bulišinec i Juričovec sa plodnim livama i dobrim pašnjacima.Cijelo Lepoglavsko zemljište dijeli na dvoje potok Bednja,primajući u sebe manje pobočne potočiće i napajajući se najviše iz ribnjaka ispod Trakošćanskoga grada.

Vijugajući se kroz doline i tjerajući mlinove,ulijeva se kod Bukovca u Dravu.

Premda je Bednja znala dosta štete nanositi paulinima svojim razlijevanjem preko poljana,nu s druge strane im je i dosta koristi pružala.Osim mlineva na istoj,oci paulini imali su i ribolov.Nadalje dva velika ribnjaka u savezu sa tekućom Bednjom iz kojih su za posne dane skupljali ribu.

Manji ribnjak ležao je u blizini samostana na lijevoj strani,te se i danas u cjelini vidi,dočim se veći pružao ispod Burge prema Bulišincu.Radi toga bijaše Bulišinačkim ribnjakom prozvan.

Vidali su se znaci još i drugih nekada postoječih ribnjaka,koji su s vremenom posve napušteni,a danas na istim mjestima krasna trava raste.

Veliku blagodat crpili su oci paulini iz bližnje planine,otkuda su tri vrela sa zdravom u dostatnom obilju izvirujućom vodom u samostan vodovod navili.

Ovo vrelo još se i danas paulinsko vrelo zove.U gori gdje se vrela nalaze,veoma je lijepo i udobno mjesto,zasjenjeno debelim hladom.Zato se tamo braća često okrijepe radi te užitka svježeg zraka izlazili.

Samostanski vrt gleda prema sjeveru.Cijeli je pak samostan,ujedno sa vrtom bio ograđen jakim zidom,koji je na uglima rundelama /kulama/ učvršćen stajao.

Odmah iza vrta i ograde prostiru se lijepe njive a za ovim zelene i prostrane livade i sjenokoše sve do susjednog vlastelinstva grofova Drašković koji se u daljinu preko gora i dolina širi.

Povrh Očure prema Golubovcu postojala je radionica papira tjerana vodom na kojem se mjestu još i sada nalazi kaptolski mlin /Barlekov mlin/.

Idući cestom kroz Očuru preko planina u Zagorje imao je samostan i tamo zemljište i na istom sazidanu zgradu veternicu.U obsegu ovog zemljišta ležala je,kako smo već spomenuli,kapelica sv.Valentina mučenika u kojoj su prigodom berbe oci sv. misu služili.

OPIS NOVIJEGA SAMOSTANA

Gdje su obkopi uzdignuti nastojanjem Ivana Korvina, stari samostan obkruživali,tamo su temelji za gradnju novog samostana postavljeni.

Dana 6.travnja 1650 uz svečani obhod položen je temeljni kamen.Gradnja je dosta brzo napredovala.Naskoro se vidio prostor za podrum uzidan i na njemu jaki svodovi uzdignuti.Malo kasnije i spratovi jedan za drugim bijahu u vis podignuti.Sa istočne strane bilo je s radom započeto a ishodeće sunašce bodrilo je radnike na posao.

Bez da je dugo potrajalo,uzdiza la se krasna zgrada sa tri spratova iz zemlje gore u veliku visinu.

Prostor nove zgrade ovako bijaše razdijeljen:u donjem spratu razi zemlje /u prizemlju/ namještena bi sakristija.Iza nje kapelica sv.Duha,zatim sobe za goste,stube vodeće u gornje spratove,a na posletku velika soba,blagovaonica ili reflektorium.U gornjim spratovima bili su stanovi /celle/ za oce i braću porazdijeljeni.Tako bijaše uređen iztočni odjel novoga samostana.

I stari samostan je već imao kapelicu sv.Duha posvećenu po Ludoviku Patrijarhu Akvilejskim 5.siječnja 1626.I ova u novom samostanu uzdignuta kapelica sv.Duha,posvećena je po Zagrebačkom biskupu Petru Petretiću 1657 i prva nedenja po Miholju ustanovljena je za god posvećenja.Žrtvenik za kapelicu nabavio je Đuro Gorup,podžupan Varaždinski.Godine 1650 otvorena je također i pregledana kripta Ivana Korvina.

Po dovršenom prvom dijelu samostana,koji bijaše nastojanjem oca Pavla Ivanovića proizveden,uzdignut je isti na čast generala reda bio,te je poslove cijeloga reda morao poprimiti.

U starešinstvu samostana naslijedio ga je otac Jakob Solarić,a ovaj je radnju nastavio.

Sjevernu stranu započetu već pod predšastnikom premda je mnogo duža od istočne,obilnom darežljivošću dobročinitelja sa jakim uzidanim podrumom,doskora je sretno dovršio.

O ovom veli ljetopisac,da je znao prijatelje cijeniti i poštivati,pa radi toga je i mogao na laku ruku toliku zgradu podignuti.

Nezna se,da li je sa časti predstojništva odstranjen bio ili je umro,te su ga u rečenoj časti naslijedili oci Nikola Klančec,Nikola Nagy i general reda Ivan Kery koji su treći odjel prema zapadu uzdignuli i cijeli krov crijepom pokriti dali.

Kao što se ova tri odjela samostana u duljinu i širinu protežu,tako i pod sobom imaju prostrane podrume providene svodovima.

Po sredini podruma produživala se oluka,koja je iz temelja procurivši vodu skupljala i odvodila.Inače s jedne i druge strane bili su sudovi veliki i mali poredani za vino.

U dolnjim spratovima nalaze se i dvije blagovaone, jedna ljetna na zapadnom,a druga zimska na istočnom i donekle sjevernom odjelu.Obje su krasnim slikama i malarijom na duvarima urešene bile.Danas u zimskom bivšem blagovalištu koji prostor služi za stolarsku radionicu,nevide se malarije.

U jednoj blagovaonici gdje se danas škola za kažnjenike nalazi,ima više na zidovima namaljanih slika.U pročelju se nalazi

u zidu izdubljena špilja te u istoj kipovi sv.Pavla i Ilije pustinjaka,sjedećih pod palmom i za koje kroz kamenje potočić se vije.

S desne strane je slika sv.Jeronima a slijeve sv.Augustina,obe na zidu namaljene.Uzduž blagovaonice na lijevoj strani namaljane su na zidu četiri u veločini slike.

Prva predstavlja Hermana Celjskoga prvog utemeljitelja samostana i crkve,druga predočuje Ivana Korvina utemeljitelja drugog samostama i sadašnje velike crkve.

Treća skila predstavlja grofa Eszterhazyia koji je bivši general reda Paulinskoga,napokon postao kraljevskim kancelarom i Ugarskim primasom.Četvrta nad vratima slika u manjem obliku prikazuje oca Ivana+Pavla Ivanovića generala reda,koji je istočni odjel sada postojećeg samostana sazidao.

Preko cijelog prostora pročelju uočenog,prostire se velika slika,te predstavlja Papu Klemenga V god.1307 okruženog saborom stožernika kako potvrđuje red Paulina,te pred sobom klečećim ocima Paulina uručuje po Kardinalu pobočniku /a latere/ povelju.

Nuz svaku blagovaonicu,bila su i kuhinje posebne za pripremu jela ocima,gostima i služinčadi.K tome su još iz pobočnih soba stube u podrum vodile.Ovom prilikom treba napomenuti da je carica Eleonora Mantuanska,treća supruga Ferdinanda III cara i kralja dar što ga je prigodom krunisanja god.1652 srpnja 26 od Hrvatske kraljevine dobila,Lepoglavskom samostanu velikodušne poklonila.

Nadalje vrijedno je spomenuti da su Nikola Zrinjski, ostali velikaši i redovi kraljevine Hrvatske,prilikom gradnje sadanjeg samostana,tečajem 10 godina veoma obilne darove pridonosili.

Godine 1711 prizidana je samostanu i crkvi nova zgrada za domaću knjižnicu.Uzdignuta je sa zapadne strane gdje kraj ljetne blagovaonice iz unutarnjosti se ulazilo u crkvu.

Zgrada je čvrsto sazidana,te je za nekoliko stopa viša od samostanskog zida.Slog je u unutrašnjosti skroz gotski: rijetke je ljepote malarija i "cellatura" na visokim svodovima sa latinskim znanstvenim rečenicama i umjetnim slikama dobročinitelja urešena,što se još sve i danas,u dosta zapuštenom stanju nalazi.Bili su okolo poredani visoki ormari raznim starijim i novijim knjigama i spisima snabdjeveni.Sve je to bez traga nestalo kada je Paulinski red ukinut bio.

Danas se na ovom prostoru nalaze željezne ćelije za mlade kažnjenike.

Za podignuće knjižnice,darovao je Đuro Patačić biskup Bosanski,500 forinti,radi čega da poštivao samostan,kao osobitog patrona knjižnice.

Otac Gašpar Malečić učinio bijaše zakladu sa hiljadu forinti,od čijih postotaka nabavljene su nove knjige za svaku znanstvenu struku potrebite.Pored crkve zazidano je velepno crkveno pročelje do vrha krova.Lijepi i veliki iz kamena isklesani kipovi služe na osobiti ures pročelju.

Kipovi su ovim redom poredani:

Odozdo sv.Ambrozije i Augustina.Malo više sv.Đure Velikog i Jerolima.Više ovih u sredini kip presvetog Spasitelja.

Nad glavom svakog ovog kipa izveden je maleni krov, pokriven bijelim limom da ih čuva od vremenskih nepogoda.Nad ovim krovovima opet su postavljena dva manja kipa,kip sv.Pavla, prvoga pustinjaka i Antuna Opata.Nad istim je u sredini kip bl. djevice Marije,zvijezdama ovjenčane.

Napokon po samim pročeljnim vrhom u trokutnom obliku pod malenim krovom,postavljen je kip Presvetog Trojstva.Cijelo

je pročelje zaista velebno,te je rijetke umjetnosti i velike vrijednosti.

Na istočnoj strani samostana pruža se prostrano dvorište u četvero uglom obliku.Tu su bile podignute zgrade,koje su služinčadi za stanovanje služili.Tavani za sijeno,suše i ostale zgrade za domaću i gospodarstvenu porabu pridružene.

Nadalje se još i sada nalazi velika zidana zgrada podignuta na sprat tik crkve sa juga.Ovde su odsjedali odlični gosti, a osobito ugledne gospode.Gornji sprat bijaše u podpunoj udobnosti za njih prireden,dočim je donji za njihove poslužitelje udešen bio.

Ova zgrada danas je župnički stan.U istom su redu bili i stanovi samostanskih obrtnika,a za ovima spremišta za hranu, sve do vanjskih vrata,gdje se u samostan ulazilo.

Ispod spremišta bile su staje za konje i ostalu marvu. Pred velikim vratima-porto,bio je viseći most,koji se svako veče uzdigao.Nad portom bile su nekada još i sobe za goste,po ocu Šimunu Bratulióu generalu reda podignute kao što se iz nadpisa u kamenu isklesanom čita.Kasnije su za domaće služitelje preudešene.

Dalje se opet pružala zgrada za sijeno imajući više odjela za hranu i živež.

Sve je jakim zidom opkoljeni i pod strogi zatvor klasuru spadalo.Svi ključevi svako veče predani su predstojniku samostana na čuvanje.Izvan samostanske klasure bile su još i nekoje druge zgrade,koje su gospodarstvenim svrhama služile.

Godine 1685 započeta je gradnja na sprat uzdignute gostione koja još i sada postoji.Tako je dakle izgledala ova lijepa i veličanstvena zgrada u svojim razdjelima,ali ipak u jednoj potpunoj cjelini baš prava lepo-glava.

Nije dakle čudo što je stožernik Leopold Kolonić došav u Lepoglavu,te ugledav lijepu zgradu rekao:šteta što nema tako jakih četveropregnih kola,da bi ovu lijepu i veličanstvenu zgradu usred Beča prenijeti mogli.

Širina samog samostana iznaša 28 hvati,a dužina 36 uz koji se uzdiže veličanstvena crkva sa krasnim velikim žrtvenikom, zaledem prema istoku,svojim pak velikim tijelom opružen prema jugu.

VANJSKA SAMOSTANSKA IMOVIMA

U obsegu imovine otaca Paulina bilo je do tri stotine obitelji,od kojih su nekoje bolje,uslijed marljivosti i štednje, druge opet zbog nerada lošije obstojale.Jedni se bavili obrtom, a drugi poljodjelstvom.Vrijedno je napomenuti što je o ovom ljetopisac samostana Lepoglavskog zabilježio:"premda je veli pisac,obsijeg imovine naše za toliko pučanstvo malen,jer su većim dijelom šume i gore,ipak bi mnogo bolje moglo obstojati da bi umjerenije poput Štajeraca bilo,osobito u pogledu pića.Ali što novaca zasluže,na brzu ruku potroše u birtiji".

Nu nije samo radi toga Lepoglavska gostiona na glasu bila nego i zato,što leži na glavnoj cesti između Zagorja i Varaždina,te da se ne bi preko godine istočilo i preko 100 bačvi vina,samostan ne bi imao velike koristi.Ovo bijaše uzrokom da je Lepoglavska gostiona od mnogih drugih na boljem glasu stajala. Medutim su velikaši i pored birtije u samostan zalazili,te ništa novo nije bilo što se preko dana ovdje za goste pripravljalo,a znali su borme na 5 i 8 konja se dovesti.

Predstojnik samostana nastojao je po mogućnosti svima na uslugu biti.Tako su znali ljudstvo privlačiti,te si dobročinitelje i prijatelje sticati.

Osim posjeda Lepoglavskog i veterničkog darovanih Herma nom Celjskim i Ivanom Korvinom, imao je samostan i posjed Milinje.- Ovo je imanje poklonio neki Hennigh, vlastelin Szömszedvara /Susedgrada/ te je isti poklon god. 1507 od njegovog sina Andrije ovrhom morao biti prisvojen.

Imao je samostan i u Varaždinu dvije zidane kuće. Jedna bijaše glavna u cijelom gradu. Nadalje vinograde, dobra i prost rana polja sa sjenokošama, majurom i do četrdeset sluga.- Polja su bez grada vrijedila preko dvadeset hiljada forinti.

Ova su dobra kupljena godine 1705 od Djure Plemića prom notara, koji je iz ove dobivene svote hiljadu forinti ostavio za zakladne mise. Kasnije su ove kuće u Varaždinu prodane.

Neki plemenitaš Pervan, prodao je samostanTucelj vinograd ujedno sa priležečom šumicom god. 1639

Samostan je imao takodjer nekoje kupljene posjede.

1. Rinkovec za dve hiljade forinti.
2. Grabarje za hiljadu imperijala.
3. Sikad za sedam hiljada i pet stotina forinti.
4. Tako se protezalo Paulinsko dobro od njihovog luga Čreta, neprestano u daljinu puna tri sata.
4. Blizu Ludbrega dobro Sigetec sa pokretnom i nutarnjom vrijednošču procenjeno na tri hiljade forinti, na zakladne mise god. 1703 dobiveno.
5. U okružju Vinice, posjed Babinec, inače Pokločan zvano. Ovo je sudbenim putem ležečeg duga 315 forinti kod Ivana Brestovszukna, za vrijeme predstojnika oca Anselma Jankovića 1677 nabavljeno.

Kasnije užitak ovog posjeda potvrdjen je ugovorom za predstojništva oca Wolfanga Češkovića 1699.

6. Benkovac ~~za vrijeme~~ za 2 dvije hiljade forinti prepisano godine 1715 na samostan, a u posjed primljeno 1728.

Ovaj je posjed grof Druškocy u svojoj oporuci još za života sastavljenoj, samostanu ostavio uz uvjet, da svakog tjedna jedna sveta misa za spas njegove, njegovih sinova i predšasnika duša ima se obslužiti.

Dao je istu oporuku slijedeće godine 1716 ored Čazmanskim kaptolom pregledati, te godine 1728 ponovo oporukom potvrditi.

Imao je samostan i gotovog kapitala premda ne mnogo, koji bijaše na postotke izdan.

Od svega ovog bilo je redovito uzdržavano pedeset Paulina-bez djaka koji su Bogu i regularnoj disciplini-stegi doživotno služili.

POVLASTICE-PRIVILEGIJA SAMOSTANA LEPOGLAVSKOG

Prije nego su oci družbe Isusove-Jesuitio u Zagreb, a kasnije u Varaždin uvedeni, držao je Lepoglavski samostan javne škole, u kojih su mladići odličnih roditelja i drugi inače za nauku sposobni, od početka-principium-pa do retorike uključivo podučavani.

Poslije kako su rečeni oci u spomenute gradove primljeni, dočim je njihovo zvanje mladež u nauci izobražavati, morale su dosljedno početne škole, samo za nuždu uvedene, u Lepoglavi manje prikladnom mjestu prestati.

Umjesto nižih škola uvedena bijahu filozofske i bogoslovne studije za domaće, koje su kasnije i drugi svjetovni mladići polazili.

Ne treba nikome pomisliti da su ovo samo površne škole bile, jer valja znati, da dok je Hrvatska sa Ugarskom i Njemačkom spojena bila, da su mladići ovih naroda, svi hrlili u Lepoglavsku školu. Uz folozofiju su predavala potpuna bogos- ~~lovija~~.

lovija.Tude je vidjeti biko,ne samo u raznosti naobražene profesore,nego i dobro naobražene djake.

Prigodom javnih ispita i disertacija održanih u crkvi, uvijek su učenjaci pozvani bili,a svaki je od njih poziv za osobitu čast držao,

Poslije kako se Hrvatska redodržava od Njemačke i Ugarske odcijepila,nije bio doduše toliki broj učenika kao prije nu uvijek ih je jpš dosta bivalo i to čak iz Poljske,Njemačke i Istre a svi su ovi besplatno izdržavani i potrebnim sredstvima providjani.

General reda bio je papinski i cesarski privilegij,da može podijeliti"grade"filozofske i teološke po strogim ispitima i to sa svim onim povlasticama,koje pripadaju promoviranim na ma kojem sveučilištu.

Pače su češće ovi doktorski gradusi podijeljeni onima koji bijahu za promociju doktora sposobni.Godine 1721,šestorica su promovirana za doktore u prisutnosti glava raznih redova i to sa običnim ili propisanim formalitetom,ali ne toliko svečanošću kao na sveučilištima.

U knjižnici Lepoglavske župe nalazi se velika knjiga otiskana u Gracu u Štajerskoj pod naslovom " Cvet Sveteh ".Istu je napisao Hilarion Gasparotti,paulinac.Cenzori su bili Jerko Tustić dr.svete bogoslovije i Bartol Samuel viječnik redodržave, doktor svete bogoslovije.

Potrebitu dozvolu za tisak dodijelio je generalni prior pater Franjo Rosa,doktor svete bogoslovije.Svi u Lepoglavi 18 kolovoza 1755.

Na vanjsku povlasticu samostana spadalo je takodje pravo "Jus gladii "koji bijaše još po kralju Matiji dodijeljeno. Ovim pravom mogao se samostan služiti samo u području svojih posjeda i prema svojim podanikom i to u pribitnosti plemenitaša i državnih sudaca.

Izvršivanje ovoga prava slabo je rabljeno,te je uvijek prije svakog kriminalnog procesa predstojnik samostana osudu pred sucem zamjenikom izrekao:da ne traži proliće krvi dotičnog zločinca.

Imao je nadalje i samostan sudbeni stol.Osim suca predsjednika,bijahu jedanaestorica viječnika,koji su istraživali, sudili i po mladjima osudu izvršivati.dali.

GLASOVITI MUŽEVI UKOPANI U LEPOGLAVSKOJ CRKVI

Vojvoda Ivan Korvin na temelju ugovora sa kraljem Vladislavom,upravljajući kraljevskom vlasti Trojedinicom,imao je vlastita imanja i mnoge gradove za uvijek mu dodijeljene pokojnim ocem Matijom kraljem Ugarskim.

Svojim dakle prijateljima i vjernim slugama darivao je po svojoj miloj volji posjede i gradove.

Glavnom pobočniku i vrhovnom zapovjedniku svoje vojske Benediktu Rattkay-u,čijom pomoću je viša puta protiv Turaka pobjedonosno vojevao,poklonio je grad Urbec/Vrhovac/i gradinu Nagy/Veliki Tabor/ zvanu godine 1502,zatim blizu Varaždina kastel Jurketinec za uvijek.Iz preduboke zahvalnosti prema svojem dobročinitelju naredio bijaše Rattkay,da ga po preminuću uz noge Korvinove u Lepoglavskoj crkvi sahrane.Ovo bijaše i učinjeno, samo na žalost ne označiše ljeto kada bijaše ukopan.

Takodje i Gašpar Pethö de Gerase,miljenik Ivana Korvina dao se je u Lepoglavskoj crkvi u sanktuariju s desne strane u

vlastitoj kripti 1573 ukopati.Godine 1593 pušten je u kriptu pokorom Stjepana Trnović bosanski biskup.

U sanktuariju s lijeve strane ukopani su Ivan i Gjuro Rattkay.Nadgrobna ploča sa obiteljskim grbom takodjer je postavljena.

Dana 31 koloveza 1671 umro je Ivan Pethö baron de Gerысse,kapetan je slijedeće godine sahranjen pred pregradom svetišta u vlastitoj kripti.

Nadgrobni kamen bijaše 15 prosinca 1673 po njegovoj udovi Juditi Balagović de Lapra postavljen.Istom prilikom po običaju bijaše izvješen i crni barjak na kojem su ~~su~~ zlatnim slovima napisane riječi:

Coelebitus,Regi Patriae Thorque Ioannes
Promissam stabili fovit fovit amore Fidem.
Acta licet belkis,titulis et honoribus aucta
Non habuit maculam Kaus Petheana suam.

U prevodu glasi:

Nebu,kralju domovini i ženi
Zadanu vjeru čvrsto je držao Ivan
Djela umnožena bitkama,časti i slavom
ne nose crne mrlje u Petheovoj obitelji.

Kao što v ć gore bijaše napomenuto,podigla je ista Judita kapelu žalosne gospe i žrtvenik gospe iz Čenstove u Poljskoj donešene.

U kapeli žalosne gospe sahranjena je u grobnici za sebe uzdignutoj Bara Gerecy udova Baltazara Zaboku g.1678.

Nadgrobni kamen bijaše ovim nadpisom ispunjen:

Nota Deo,Patriae,toti,Simul et Peregrinis
Sacris Prebiteris Paupeshusque viris
Balthazaris Zaboky,quondam charissima conju
Namque confratres summe dum viit,amavit,
Haec VVLt.od Jens FJDa sVJs-1678.

Barbara Gerecy hic prima sepulta jacet:

U prevodu:

Poznata Bogu cijeloj otačbini,inostrancima svetim svećenicima i ubogima,Baltazara Zaboky nekada bila supruga Barbara Gerecy,ovdje prva ukopana leži.

Ona koja je ljubila braću samostansku dok je živila, htjela je umirajući njima vjerna ostati.

Dana 5 svibnja 1702 u četrdeset i drugoj godini života svojega,umro je grof Sigismund Rattkay de Nagy i Kiss Tabory /Velikog i malog Tabora/ komornik Njegovog Veličanstva Leopolda I,cesara,vlasnik tvrdje sv.Gjurgja/Gjurgjevac/ i okolice.

Ukopan je iste godine u obiteljskoj kapeli i grobnici,Njegov sin grof Karlo Josip Rattay dao je uzdignuti i nadgrobni spomenik od bijeloga mramora godine 1722 sa obiteljskim grbom i nadpisom,dočim je ostavljena udova Sofija Rosina rodj. Gaizzug ostavila dar za zakladnu misu,koja se imala svakog tjedna obslužiti.

Dana 26 prosinca 1703 umro je šesdeset i šestoj godini života grof Stjepan Orahocy de Orahovica,srebrenički veliki župan.Slijedeće godine bio je ukopan u srijedi Lepoglavske crkve u vlastitoj grobnici,tok kripte braće Paulina.Na bijeli veliki kamen uklesan je ovaj nadpis:

SVbs Iste VIator
AtgeVe IstJc VJestjs
COmJJs StephanJ OrahoCzj
PVLVeres Intvere
et effare
regVJesCat PaCe-1703.

U prevodu:

Stani putniče i ovdje počivajućega grofa Stjepana Orahocya prah razmatraj i pripovjedaj.Počivao u miru.

Ostavio je takodje i zakladu od pet hiljada svakog mjeseca jedna pjevana misa De Reguitem za spas duše njegove i

njegovih roditelja i rodbine.

Dana 13 rujna 1705 preminuo je naglom smrću u Celjskim Toplicama, Ladislav Patačić de Zajezda, potpukovnik Njegovog Veličanstva u tvrdji i okolici Križevačkoj. Umro je prije dovršene kapele presvetog Trojstva, koju je naknadno dovršiti dala njegova dobra supruga Barbara Vragović, ujedno i grobnicu u istoj.

Medjutim je i tijelo pokojnikovo u kapeli sv. Gjurgja u Purgi položeno bilo. Po zazidanoj kapeli i grobnici 26 siječnja 1706 obavljen je svečani sprovod. Sve je bilo pripravljeno što je na žalosnu svečanost spadalo. Svi devet žrtvenici u crkvi bili su crnim suknom presvučeni, te velikim voštanicama nariješeni.

Oko toga bijaše još množina svijeća nabavljeno, da se medju svećenstvom i odličnije prisutnike razdijeli.

Iz obe kraljevine pozvani su velikaši sa svojim porodicama i mnogobrojno svećenstvo, sekularno i regularno, bilo je prišlo. Sprovod je vodio Martin Brajković zagrebački biskup, te je tada pokojnikovo tijelo uz sjajnu pratnju preneseno u crkvu.

Po rečenom govoru u Hrvatskom jeziku održanom, te obsluženoj misi de DE i dovršenim obredima, spušteno je tijelo u novu grobnicu.

Na ploči iz crvena i bijela mramora uklesan je odozgo obiteljski grb, zatim kip predstavljajući pred raspelom klečećeg pokojnika uz opširan nadpis u latinskom jeziku. Okvir ploče ukrašen je krasnim i raznim oružjem.

Ovom prilikom ovješen je i crni barjak. Na jednoj strani vidjao se naslikani grb porodice sa nadpisom :

Perillastris ac generesus Dominus Ladislaus Patashich de Zajezda; sacrae Caesareae/nastavak fali, pošto u knjizi nedostaje 59 i 60 strana./

Dana 6 svibnja 1715 preminula je slatko u gospodu Barbara Vragović de Maruševac, ostavljena udova Ladislava Patačića nakon desetogodišnje tuge iza smrti svoga supruga te je ukopana u obiteljskoj grobnici u kapeli sv. Trojstva.

Dana 21. lipnja 1721 umrla je Marta Terezija grofica Lemberg rodjena Patačić, koja je u kapeli Patačićeve obitelji veoma ukusno celaturom/rezbarijom/ na zidovima nariješiti dala, 1718. god. ukopana je u obiteljskoj grobnici.

Dana 29. lipnja 1729 u sedamdeset i trećoj godini života umro je grof Stjepan Drašković opat bl. Djevice Marije de Jaszt sahranjen u kripti otaca Paulina. Ostavio je oporukom samostanu svoje imanje Benkovac, nadalje svoje pokretnosti u Druškovcu i cjelokupni abacionalni ornat velike vrijednosti.

Dne 16. prosinca 1728 preminuo je od kapi u svojem gradu u Ivancu grof Petö deGersse i 18. istoga mjeseca bijaše u lepoglavskoj crkvi u obiteljskoj grobnici ukopan.

Dne 15. siječnja 1745 umrla je barunica Ana Marija Kulmer supruga baruna Stjepana Patačića, te je 21. istog mjeseca u Lepoglavskoj crkvi u obiteljskoj grobnici sahranjena.

Dne 26. siječnja 1746 u pedesetsedmoj godini života umrla je u Varaždinu barunica Ana Sofija Stirpš ukopana u Lepoglavskoj crkvi, te je na mise zadušnice ostavila hiljadu forinti.

Dne 3o lipnja 1746 umro je u svojem kastelu Oroslavlju grof Ivan Cikulini de Szomsedvar /Susedgrad/ savjetnik impukovnik Njegovog Veličanstva, te ukopan u općoj Paulinskoj grobnici.

Dne 17. ožujka 1747 preminuo je grofić Maksimilijan Keglević sin grofa Aleksandra i položen je u grobnicu obitelji Orahotzi.

Mjeseca ožujka 1747 preminuo je u Klenovniku grofić Petar Keglević, sin grofa Petra i Ane Marije Drašković, te u Lauretanskoj kapeli 24. istoga mjeseca ukopan. Dne 15. svibnja 175o umro je u Varaždinu barun Ladislav Patačić, konjički kapetan Njeg. Veličanstva u Križevačkom generalatu, te 19. rečenog mjeseca položen u obiteljsku grobnicu.

Dne 16 lipnja 1751 umrla je u Kastelu Klenovniku grofica banica ud. Marija Drašković,rodj. grofica Brandeis položena je u Lauretanskoj kapeli 21 istog mjeseca.

Dne 8 studenoga 1758 u šezdesetoj godini života preminuo je u Varaždinu Stjepan Josip Patačić de Zajezda savjetnik i pukovnik Nj.Veličanstva,od prije zapovjednik Kostajnički te je priloženo tijelo 10 istoga mjeseca u obiteljsku grobnicu.

Oko godine 15ol umro je neki brat Paulin koga ime nije zabilježeno.

Imao je u običaju kroz cijeli svoj život klečeći se pobožno se moliti u jednom kutu izmedju oltara sv.Križa i crkvenih vrata. Prije svoje smrti bijaše zaprosio braću da bi ga po smrti na isto mjestu ukopali.

Njegovoj želji bilo je udovoljeno.

Iza kratkog vremena vidjela se često neka uboga žena moleći u istom kutu.Napokon su je zapitali,zašto se baš uvijek na istom mjestu moli? Odgovorila je da ovo mjesto iz dvojakog uzroka poštuje. Prvo što ovaj sveti pokojnik sebi ovo mjesto odabarao za molitvu i drugo,što je negovo tijelo nepokvareno.

Nakon predhodnog vijećanja,dali su grobnicu otvoriti i zbilja su našli tijelo cijelo i ne pokvareno.Iza odpjevane Bogu hvale i sv. molitve,grobnicu su opet zatvorili te istovremeno naredili da se tamo nema više nitko ukopati.

Kripta oca Paulina,kao što se zapisano čita bila smeštena pod svetištem 1674 za vikarijata oca Nikole Klančeca.Grobnicu je prekrivao veliki kamen,urezanom slikom sv. Pavla pustinjaka u samostanskoj odjeći. Novi kamen iz bijelog mramora postavljen je na grobnicu 4 listopada 1736 sa uklesanim riječima "Braćo molite se za nas".

Ošim mnogih drugih i glasovitih redovnika čija su imena u knjizi života vječnoga,čuvenih saraznih znanosti krijeposna života i na visoke časti uzdignutih koji ovdje počivaju,priloženi su također častni ostatci oca Gašpara Malečića,generala Paulinskog reda , kojemu je u znak velepoštovanja redodržava uzdignut veoma znamenit nadpis u retcima: Ovako počinje:

Viator, Lege et luge!
Putniče čitaj i tuguj?
Ovako završuje:

Jam hic universalis pacificator
Provinciarum
Im pace quiescit.
Cui pie viator
Pro vale hic dicito:bene hic sit ei
Et in aeternitate
Evo sveopći izmiritelj redodržava
Počiva u miru
Reci mu uz pozdrav,nabožni putniče
Bilo mu ovdje dobro i u vječnosti.

Uz lijepi slog, u kojem se crkva prikazuje oku motrioca divna je u istoj takodje i malarija,kako na zidovima u svetištu sjedne i sdruge strane,zatim na koru,tako na lijevo izrezanim dvadeset sjedalica za svećenstvo.Dapače svi ormari u prostranoj sakristiji puni su malarije i krasnih slika iz života Isusa,Marije i apostola.

Crkvena malarija je 1733 dovršena.

DOKINUĆE REDA Sv.PAVLA PUSTINJAKA

Razgranjeni i bogati red Paulina dokinuo je Car Josip II 1786 te je iz preostalih dobara utemeljio vjerozakonsku zakladu.

Svako pojedino stoljeće imalo je svojih osebina ali ni jedno nije tako isticalo u pogledu reforma i novotarija u svim granama crkvenog i građanskog zakonodavstva,kao druga polovina osamnaestoga stoljeća.

Reforme bile su postepeno provađane tako,da je veći dio postojećih ustanova za uvijek ili barem za neizvesno vrijeme preinačen.

Tadanja reforma također su značajne obzirom na duh u kojem su sprovedene.

Starije ustanove jedino su togaradi dokinute,što su stajale u opreci sa tadanjim načelima i doktrinama koje su preotele gospodstvo.

Ovo bijaše jaka struja "duha vremena" koja je u svojoj moćnosti sve što nije odobravala unakrst pobacala i uništila,a novo mjesto ustupila svojim diktatima.

Mržnja druge polovice osamnaestoga stoljeća bacila je svoje strele na sve što je bilo okršteno imenom feudalizma dakle i na crkvene redove.

Spočetka bijaše lozinka: samo preustrojstvo crkvenih redova i samostana kako je bilo zatraženo po episkopatu i vlade u Francuskoj.

Kasnije se postepeno tražili dokinuće općih svih samostana ili barem onih redova,koji kontemplativni osamljeno pokornički život provode.

Na temelju povijesti lako se dade utvrditi da su crkvene reforme i dokinuće samostana u drugoj polovici prošlog stoljeća u svim Evropskim državama,provađane prema duhu tadanjeg vremena.

Dakako da je tadanji duh vremena silno uplivao na sve slojeve pučanstva,učenjake velmože,dostojanstvenike i sve okrunjene glave.

I Car Josip II nije se mogao oteti struju duha vremena,stoga je po načelima istoga duha i vladao.Njegov je nazor bio,da država kojom on upravlja mora biti upravljena po njegovim načelima.

Car Josip II nije nikada pripadao kako misle mnogi,nijednom protuvjerskom društvu.

Neki Born prije isusovac,kasnije carev savjetnik i utemelitelj zidarske lože " k pravoj slozi" puno je nastojao da Cara Josipa drugog privuče redu slobodih zidara,ali bez uspjeha.

Kada je car Josip II.god. 1785 na ručnoj biljeti,dopustio zakonitu snošljivost slobodnog zidarstva umetnuo je u istoj i riječ "Gaukelei" t.j. opsjećena,našto su se braća silno razgnjevila.

Puno je doprinjelo tada ukinuće samostana i to što se o bajnom bogatstvu istih i povlačenu neizmjernog blaga iz njih u inozemstvo,pretjerano pričalo.

Nadalje jedino se tada nazrijevalo u samostanima uboge ili bogate stanice besposličara rimske tvrdje,u kojima se utaborila i branila hijerahija.

Nadalje se držalo o samostanima da tobože konzumiraju državne sile,a ništa ne produciraju.

Posljedica svega toga bijaše da je već 24 ožujka 1781 izdana naredba,kojom se zabranjuje veza tuzemskih samostana sa inozemstvom. Ni jedan samostan nije smeo dalje sa svojim generalom reda ako je ovaj imao sjedište izvan Austrijske carevine općiti.Samostani su bili stavljeni pod nadzor tuzemnim redodržavnicima i biskupima.

Dne 30 listopada i 20 prosinca 1781 izdana je prva naredba za dokinuće onih redova i samostana,koji provadjaju život samo u duhovnom vježbanju i razmatranju.

Na temelju ove naredbe izdala je dvorska kancelarija 27.prosinca 1781 spis, da red i način dokinuća samostana razjasni i pojedinosti ustanovi.

Svojom ručnom biljetom od 31.prosinca 1781 stavio je Car svoju odluku dvorskoj komori do znanja te je ujedno pozvao,da se radi preuzeča i uprave imetka samostana posavjetuje sa Dvorskom kancelarijom.

Dne 3.siječnja 1782 sastalo se u to ime mješovito povjerenstvo. Od dvorske kancelarije bili su u povjerenstvu: glavni kancelari grof Blömegen,kancelar i vicekancelar grofovi Josip i Henrik, dvorski savjetnici Heinke i Margelik,tajnik Bischäldorfer.

Od strane dvorske komore: predsjednik grof Kolovrat,podpredsjednik,grofovi Batthanyi,dvorski savjetnici Urgate Boza,Braun i tajnik Dorfeld napokon predsjednik dvorske računarske komore grof Khevenhüller.

Car je sve ovim povjerenstvom predložene točke odobrio, te samo nadovezao da se za povjerenike kod dokidanja samostana imaju odabrati sposobni razboriti i ujedno stalni ljudi,koji se u mogućim odpornim slučajevima neće dati smutiti,nego če se znati pristojno ponašati.

Uslijed ovih odluka bio je reskript na državna namjesništva rasposlan,koji je 12 siječnja 1782 carsku potvrdu dobio,te se ima kao pravi Zakon o dokinuću samostana smatrati.

Državni namjesnici naredili su: Povjereništvo za dokinuće samostana u svojim pokrajinama.

Ovo je povjerenstvo za svaki samostan odredilo posebno poverenika i to:, za samostane po gradovima,namjesničnog ili vladinog savjetnika. Za one pak po manjim mjestima kotarskog predstojnika.

Povjerenik je došao u samostan,pokazao predstojniku samostana biskupovu naredbu,koji mu je klasuru otvorio.Zatim je povjerenik u blagovaonici skupljenim redovnicima ili redovnicama pročitao najvišu odluku.

Predstojnik ili predstojnica samostana potpisali su pročitani spis,a oni koji su sa samostanskom upravom imali posla položili su prisegu.Obečali su u istoj,da če sve što samostan posjeduje, na pokretnom i nepokretnom dobru,na misnim zakladama, tražbinama, gotovom novcu,dragocjenostima,iskreno očitovati,predati ništa ne prešutati ili sakriti,te bez svakog okolišanja onoga prijaviti, koji bi što zametnuo.

Povjerenik je tada započeo pomoću jednog perovodje,koji mu bijaše povjerenstvom dodjeljen,popis dobara,zgrada,crkvenog blaga knjiga i rukopisa. To je veoma zatezan posao bio je trajao cijele sedmice i mjesece.

Povjerenik je zatim predao svoje izvješče koje je preko državnog namjestništva dvorskoj kancelariji dostavljeno.

Od strane redovnika nije se ništa moglo pronevjeriti ili odstraniti pošto se je već unaprijed svakoj prevari i otporu doskočilo. Cijela provedba zakona,držana je u največoj tajnosti,da bi se svaka eventualna odstrana movca i dragocjenosti spriječila.

Povjerenici su se častno i pristojno ponašali,te su i mnogi od njih veoma nerado ovu službu obavljali.

Veći dio svečenika iz dokinutog samostana stavljen je bio župi na raspolaganje,duhovnoj pastvi,dakako uz privolu dotičnoga.

Sa dekretom od 28 veljače 1782 bilo je naredjeno da se imetkom od dokinutih samostana ponajprije odpušteni redovnici i duhovne sestre imaju izdržavati,a po smrti ovih ništa nije slobodno u svjetovnjačke svrhe rabiti,nego sva dobra i zaklade samo na promicanje vjerozakona,na uzdizanje i dotiranje župa,škola i sirotišta obratiti.

Članovi dokinutih samostana oba spola,imali su iste za 5 mjeseci napustiti.Državna namjesništva,mogla su zbog vanrednih slučajeva još 14 dana nadodati.

Cijeli niz naredaba jasno dokazuje kako je dvorska kancelarija revno nastojala da znanstveno blago povučeno iz samostana brižno uzdrži i sačuva.

Još prije dokinuća bilo je državnim namesnicima naloženo, na knjige i rukopise osobito paziti da se ne raznesu i ne zabace. Povjerenik je imao stare kodekse i rukopise /manuskripta/ u pohrani uzeti,te ako nije tome kataloga bilo,imao ga je sam prirediti.Takođe i modeli fizikalno i matematičko oruđe imalo se sačuvati.

Za istraživanje samostanskih arhiva nije se smjelo redovnik već drugi "djelu odrastao čovjek uzeti".

Popis knjiga i znanstvenih rukopisa imao se Dvorskoj kancelariji priposlati.Ova je opunomoćena bila pojedina si djela odabrati,sve ostalo se sveučilištu ili liceju dotične pokrajine prepustilo.

Svi dokumenti i rukopisi koji su se na upravu odnosili bili su upavi kameralnih dobara,a oni drugi tičući se zaklada i nadarbina,uručeni su državnom namjesništvu.

Državni Fiscus imao je otpravnika i odvjetnika samostanskih službena akta i druge spise preuzeti.

Provađanje crkveno-političkih reforma ponuklo je Papu Pija VI na putovanje u Beč.

Odnošaj između sv.oca Pape i Cara Josipa II opisuje povjesničar Adama Wolf ovako "poznato je na koji svečani i duboko odani način štovao je Car Josip II sv.oca: kako je pri njegovom odlasku pao na koljena i njegov blagoslov primio,ali osobni dolazak Papin, njegove predstave,sve rasprave i svi napori nunciusa nisu ništa na tečaju stvari promijenili.

Uslijed toga su crkvene reforme i dokidanje samostana nastavljene sve do godine 1787.

Ovim reformama podlegao je i cjelokupni red sv.Pavla Pustinjaka sa svojim glavnim Lepoglavskim samostanom oko Josipova 1786.

Sjedište generala reda bilo je u Lepoglavi.Iz reda su mnogi uzdignuti na Zagrebačku biskupsku stolicu,a jedan pače i na dostojanstvo državnog kancelara i primasa Ugarskog.

Ova slika još se i danas nalazi u Lepoglavskoj blagovaonici /refektoriju/ namalana na zidu sa ovim nadpisom u latinskom jeziku.

Preuzvišeni i prečasni sv.Rimskog carstva Princ Imre grof Estergazy,nekada general reda sv.Pavla Pustinjaka 1702 zatim izabran biskupom Vaczkim 1706.Iza svega toga prenešen na Zagrebačku biskupiju 1708.Odonud na Vesprimsku i postavljen kancelarom Ugarskim.Napokon 1725 uzvišen na Ostrogonsku nadbiskupiju,te dosljedno primas kraljevstva i princ Carevine.Kako rodom i dostojanstvom uzvišen,tako i znanjem odličan

Troes Et Illium ingens gloria Teucri
Nunc humilis,veteres tantum de Troia ruinas
Brzo prolazi svjetovna slava
u čas pala je i Lepoglava
Danas još samo ster listine
Spominju kadšto oce Pavline.

Ovdje i tamo strše s visine
Ostatci jaki i razvaline
Pričaju mukom živi svjedoci
Kako su prošli nabožni oci.

DALNJE ZGODE LEPOGLAVSKOG SAMOSTANA

Po dokinuću reda otaca Paulina u Hrvatskoj i Ugarskoj upravljala je sa Lepoglavskim samostanom i pripadajućim mu imetkom od godine 1786 pa sve do 18o8 praefectura bonorum cameralium t.j. nadzorništvo državnih dobara.

Pomenute godine prešla je Lepoglava u vlastničštvo prečastnog kaptola Čazmanskog.

Ovdje su predčastna gospoda kanonici stanovali sve do premještaja kaptola u Varaždin, na ime do god. 1832 - 1835. Samostan Lepoglavski je sa svojim posjedima ostao i nadalje svojina Čazmanskog kaptola.

Nastaje pitanje kako je predčasni kaptol Čazmanski postao vlasnikom Lepoglavskog samostana i posjeda.

Oko god. 1536 oplenili su Turci harajući po Hrvatskoj i Čazmanski kaptol, te su kanonici iz svojih stanova i posjeda krenuti. Jedino im je imanje Betinec preostalo,ali i ovo bez stanovnika. Premda su kasnije Turci našom vojskom protjerani,ipak kaptol svoja dobra nije više dobio nazad. Tim načinom kaptol je svoje rezidencije i dobara lišen,stajao blizu uništenja.Očinska skrb, Zagrebačkih biskupa iznova je kaptol uzdignula i podržavala.

Po svom tadanjem pravu na mjesto preminulih kanonika biskupi su nove imenovali,te tako kaptol u žalosnom doduše nu ipak realnom stanju,sa svima njegovim povlasticama podržavali sve do godine 1800. Otada je stanje preč.kaptola Čazmanskog na bolje krenulo.

Najviša naredba da se Čazmanskom kaptolu predade Lepoglavski samostan sa posjedima, kao odšteta za stara kaptolska imanja ležeča u Križevačkoj Županiji, te svojedobno uzdignutoj granici utjelovljena,izdana je godine 18o4 ali predaja naslijedila je tek mjeseca listopada 18o6.

Kaptol je počam od vremena gubitka svojih dobara,tečajem 250 godina za povratak istih često kraljevima molbenice podastira o te skoro svakom Saborskom zasjedanju svoju prošnju podnašao.

Uslijed toga bio je povratak dobara kaptola u Saboru 1715 pod člankom 113 dekretiran. Pošto nije ostvarenje uslijedilo, ponovo je u Saboru 1741 čl.49 napomenuti Zakon potvrdjen i provedba istog ozbiljno naložena.

Ipak su odnošaji Čazmanskog kaptola ostali nepromjenjeni sve do gore napomenutog vremena.

Barun Josip Izdencu, kralj Ugarski, državni savjetnik, čovjek veoma pobožan,zrelog prosudjivanja i veliki prijatelj pravice zbog svojih vanrednih prilika i vrlina,trojici je na Carskom prijestolju sedećim Carevima omilio i njihovo povjerenje u punoj mjeri uživao. Kada je od svog ličnog prijatelja Maksimilijana Vrhovca,Zagrebačkog biskupa doznao žalostno stanje Čazmanskog kaptola,svojim možnim uplivom nastojao je na najvišem mjestu da se upomoć priteče.Njegovo nastojanje bilo je dobrim uspjehom okrunjeno.-

Za kratko vrijeme nije samo Čazmanski kaptol,nego su i drugi posebnici, a med njima i porodice Knežević i Vučetić za oduzeta dobra,primili druga za odštetu.Sve ovo bilo je tada Čazmanskim kanonicima nepoznato ali je presvijetli gospodin biskup Vrhovac znao. Uslijed njegova savjeta bila je takodje molbenica od strane kaptola u Saboru g.18o2 Nj.Veličanstvu Caru Franji I. kanonikom Cvetkom uručena i odmah u korist kaptola riješena.

Čazmanski kaptol dobivši ovu dotaciju zadržao je i sve ono što je za vrijeme opustošenja imao,naime posjed dobara Botinec u Križevačkoj Županiji.

Godine 18o4 izdan je previšnji dekret kojim se Čazmanskom kaptolu za dotaciju ustupa dobro Lepoglava sa pripadajučim posjedima. Realno uživanje posjeda predano je tek 1.studena 18o6 uz pripojeni uvjet:da kanonici imaju u Lepoglavi stanovati.

Dočim je prije kaptol Čazmanski dvanaest kanonika brojio, novom dotacijom ustanovljeno je samo sedam mjesta. Iza preseljenja kanonika iz Lepoglave u Varaždin gdje su od biskupa Alagovića dobili "Fundus domales" t.j. mjesta za izgradnju stanova, ostao je starodrevni Lepoglavski samostan osamljen i zapušten.

Godine 1854 preuzeo je visoki Erar Lepoglavski samostan uz godišnju otplatu ugovorenu sa kaptolom. Na temelju ugovora preuzetu zgradu dala je visoka Kr. zemaljska vlada skroz popraviti i za kaznionu udesiti.

Na dvorišnom prostoru samostana podignuta je prema zapadu velika zgrada ujedno sa crkvom za kažnjenike te je sa starim samostanom tako spojena, da ~~sa~~ sačinjava veliku cjelinu.

Dalje u dvorištu sa sjevera sazidana je druga velika zgrada u kojoj je tkalčija smještena. Ravno od ~~xxxxx~~ iste uzdiže se na usamoljenom prostoru velika kažnjenička bolnica, gdje je ujedno smještena zavodska ljekarna, fotografija i meteorologija. Pred samom bolnicom prostire se lijepa bašća koja služi bolesnicima za šetnju i ugodno boravište.

Sve su zgrade opasane jakim i visokim zidom, tako da današnja Lepoglavska kaznionа u potpunom smislu riječi sačinjava pravu tvrdjavu.

SAMOSTAN LEPOGLAVSKI PREUZIMA VIS. CES. I KRALJ. ERAR.

Na temelju slijedećeg ugovora odstupio je prečastni kaptol Čazmanski grad Lepoglavski na Ces. i Kralj. visoki Erar.

U G O V O R

kojim medju nižem potpisanim strankama glede odstupljenja grada Lepoglavskog na ces. i kralj. erar slijedečim je učinjen.

Mi s jedne strane podpisani kanonici kaptola Čazmanskog predajemo grad Lepoglavu, koji kao negadašnji Samostan Paulinah "jure dotationis Regiae" na našu vlastitost je prešao, u dalnjim vjekovitu vlastitost ces.kralj.erara i pod imenom grada, sva unutarnjem zidom opasanom prostoru ležeča zdanja kao: isti samostan, sva k njemu spadajuća gospodarstvena i ina // i tamošnji gradski vrt, isto kao i one izvanjskim zidom skopčane Turnje, i odričemo se svih naših na isti grad dosada imajućih prava, no ujedno predajemo na ckr.erar i sve dotične sa posedovanjem napomenutoga dobra skopčane dužnosti, pod slijedečim uslovljem:

1. Da će ckr.erar Nami to jest našemu Čazmanskom kaptolu večiti dohodak od godišnjih 1500 for. pravicom shodno osigurati i svakog ljeta u četvrtgodišnjim odsečaninama na koncu svakog četvrtljetja redovito isplačati imati. Pripadat če nam isti dohodak od dana potvrdjenja ovog kontrakta u konvencionalnih novcih.

2. Da ovaj dohodak uvek vrednost onog ckr. tekućeg novca zadrži, u kojemu se zemaljski porez plaćao bude.

3. Da ckr.erar dužnost na sebe primi, one iz bogoštovne zaklade, župniku Lepoglavskomu pripadajuće u ovde pod A. priloženom iskazu med ostalim naznačene dohodke koje je isti župnik iz domače dobra Lepoglava peneznice, kroz naš kaptol do sada primao, stalno osigurati i isplačivati, kao navedenih u 9 toč. 292 fr.52 nvč. i u 10 točki naznačenih 150 for. za duhovnog pomočnika Lepoglavskog.

4. Da onaj na severnoj grada strani nahodeči se veliki podrum, kao i stan gospodarstvenog činovnika Lepoglave, još kroz vreme godine, od dana potvrdjenja ovog kontrakta bezuvjetno - ona uz grad ležeča gospodarstvena stanja pako polag potreboće i okolnosti ckr.erara u privremenom upotrebljenju našeg kaptola ostane.

Poslije kada bi isti rok minuo, da jedino ckr. erar za dalnje upotrebljenje dozvoljenje dade i dalnji k tomu rok opredieliti.

// stanja, župnu crkvu Lepoglavsku sa Plovanijom, nadalje

5. Da ono od strane glavnog druma pred ulazkom u grad stoječe prosto mjesto /Piaca/ od Čazmanskog kaptola u nikakovu svrhu upotrebljeno ne bude zbog koje bi se isti prostor stisnuti ili občenje na onoj uz Piacu ležečoj cesti prečiti moglo.

6. Ponudja se kaptol Čazmanski sve one u priloženom iskazu B. naznačene zakladne svrhe, pripadajuće župnoj crkvi i župniku Lepoglavskom i s kojim je naš kaptol do sada upravljao, na dalnju ckr. erara upravu izručiti, čim to zahtijevano bude.

Z druge strane pristaje se za ckr. erar na sva xxxxxx ova predhodeća uslovlja podpunoma i ujedno izdaje se ovaj svestrano podpisani kontrakt u dvoici, kojem osim gore napomenutih priloga pod A. i B. još i opširni opis iste u pitanju stoječe gradine privija se.

U Varaždinu 8 svibnja 1851.
Od strane Čazmanskog kaptola:

Petar Laurenchich v.r.
Štioc Kanonik Čazmanski
L.S.

Od strane ckr. erara:

A l e k s a n d e r Š i m u n č i ć v.r.
ckr. vrhovni župan županije Varaždinske
L.S.